

2012

Hur använder släktforskare datorn som hjälpmedel?

En empirisk undersökning med hjälp av Internetenkät

Sammanfattning

Användning av dator och datorhjälpmedel är något som är självklart i dag. Så var det även för tio år sedan, 2002. Att så är fallet, kan fastställas i den här sammanställningen av den elektroniska enkäten som kunde besvaras via webbplatsen westgota.se. Jämförelse har gjorts mellan de två enkäterna för 2002 och 2012.

Släktforskare i dag använder sig av till största delen dator och datorhjälpmedel i sin släktforskning. De flesta skulle inte kunna klara sig utan eller ens börja släktforska om de inte hade tillgång till dessa hjälpmedel. Släktforskaren sitter i dag till största delen hemma vid sin dator och forskar i digitala resurser, som är originalhandlingar eller 2:a handskällor.

Digitaliseringen gör att släktforskaren

- ❖ kan med några knapptryckningar få tillgång till forskningsmaterial som är digitaliserat runt om i världen. Ofta krävs det ett abonnemang eller köp av CD/DVD.
- ❖ kan få kontakt med släkt och andra släktforskare och på så sätt byta information. Detta kan göras på forum eller Facebook.
- ❖ kan dokumentera och samla ihop material och information som berör den egna släkten i datorn (ex i ett släktforskningsprogram) eller på Internet.
- ❖ bör ha ett kritiskt förhållningsätt och källgranska CD/DVD och databaser, då dessa till största delen är avskrifter/databehandlat från originalhandlingar. Kontroll av dessa bör göras mot originalen i möjligaste mån.

Innehållsförteckning

Inledning	4
Allmänna frågor	5
Fråga 1 och 2. Vilket år är du född? Kön?	5
Fråga 3. Yrkesgrupperns erfarenheter av data	5
Fråga 4. Arbetar Du/har du arbetat med dator i arbetet?	6
Fråga 5. Dator hemma och smarta telefoner?	7
Fråga 6. Hur har du främst lärt Dig hantera datorn?	7
Fråga 7. Hur länge har du arbetat med dator i jobbet eller hemmet?	8
Fråga 8. Vilken slags Internetuppkoppling har Du hemma till datorn?	9
Fråga 9. Vad använder Du datorn till hemma?	10
Släktforskning	11
Fråga 10. Hur länge har Du släktforskat?	11
Fråga 11. Hur har du främst lärt Dig släktforska?	11
Fråga 12. Vilka forskningskällor använder Du?	12
Fråga 12b. Andra släktforskningskällor som Du använder dig av?	12
Fråga 13	
Fråga 13a. Använder Du dig av datorn i släktforskning?	12
Fråga 13b. Släktforskar Du via Din smartphone eller Iphone?	12
Fråga 14. Hur länge har Du haft datorn till hjälp i släktforskningen?	13
Fråga 15.	
Fråga 15a. Hjälpmedel som Du använder Dig av i släktforskningen	13
Fråga 15b. Vilket abonnemang använder Du Dig av för de svenska kyrkoböckerna på Internet?	14
Fråga 15c. Vilka CD/DVD använder Du Dig av?	15
Fråga 15d. Vad använder Du Internet till i släktforskning?	15
Fråga 15e. Var lägger Du ut efterlysningar och svarar på dessa?	16
Fråga 16	
Fråga 16b. Jag använder mig inte främst av något av ovanstående släktforskningsprogram, utan	17
Fråga 16c. Vilka fler datorhjälpmedel / datakällor använder Du Dig av i din släktforskning?	18
Fråga 17. Får Du svar på Dina förfrågningar/svar på Internet?	19
Fråga 18. Använder Du Dig av Nättidningen Rötters Anbytarforum?	19

Fråga 19.	Söker Du i Dis databas Disbyt på Internet?	20
Fråga 20.	Hur upplever Du svenska släktforskningswebbplatser/-sidor på Internet?	20
Fråga 21.	Hur upplever Du utländska släktforskningswebbplatser/-sidor på Internet?	21
Fråga 22-24.	Hur upplever Du nyttan med Internet, CD/DVD och släktforskningsprogram i Din forskning?	21
Fråga 25.	Hur har Du fått/får Du reda på vilka dator- hjälpmedel som finns att tillgå i släktforskning?	22
Fråga 26.	Har Du fått kontakt med släktingar via Internet?	22
Fråga 27.	Brukar Du kontrollera det material som Du får fram på CD/DVD och Internet med originalkällor?.....	22
Fråga 28		
Fråga 28a.	Vilket medium litar Du mest på?.....	23
Fråga 28b.	Varför litar Du mest på alternativet som Du svarade på i föregående fråga (28a)?	23
Fråga 29.	Hur upplever Du att de datorhjälpmedel som Du använder är till hjälp i Din forskning?.....	25
Fråga 30.	Är det något som Du saknar i datorhjälpmedel? Ex programvara, på CD/DVD/Internet mm?	26
Fråga 31.	Något Du lämna synpunkter på i denna enkät eller vill skriva mer om.	28
Diskussion.....		30
Dator = förutsättning att släktforska		30
Internet		30
Egen webbplats		31
Släktforskningsprogram.....		31
2:a handskällor		31
2:a handskällors tillkomst		32
Ny teknik		32
Utvecklingen går fort		33
Litteraturförteckning		34

Inledning

2012 års enkäts huvudmål var att få reda på hur de släktforskare som använder sig av datorn och datorhjälpmedel gör detta. Frågorna är i stor uträkning utformade för att kunna göra en god jämförelse med enkäten för tio år sedan. Det betyder att frågorna därför var utformande på ett liknande sätt.

Enkäten vände sig till svenska släktforskare. Med det menas släktforskare som främst bor i Sverige. Varje lands släktforskare har ju olika resurser bl a infrastruktur och möjlighet att kunna släktforska. Den förra enkäten 2002 gick enbart ut till svenska släktforskare i Sverige. Några enstaka svar har inkommit på norska och engelska.

Enkäten gick ut elektroniskt. Främst via e-post till föreningar, enskilda släktforskare, bloggen Släktforskning för noviser och webbplatserna Rötter, MyHeritage, med hänvisning till webbplatsen westgota.se, där formuläret fanns. Detta för att den skulle nå ut till så många som möjligt och att det är ett lätt distributionssätt. Det medförde att enkäten inte i så stor utsträckning nåddes ut till de som inte använder sig av dator i släktforskning, till skillnad som när enkäten förra gången gick ut med vanligt brev via Posten till medlemmarna i en utvald släktforskningsförening.

Det gör att de som inte har tillgång eller använder sig av dator inte har kunnat komma till tals i denna enkät eller vad som skulle få dem att använda sig av datorhjälpmedel i sin släktforskning.

Alla svar har inte varit obligatoriska, det betyder att svarsfrekvensen inte är det samma som antal totalt svarande 439. Alla har inte valt att svara på alla frågor och på några frågor kunde man pricka för fler alternativ än ett.

Redovisningen ser inte riktigt ut som den för enkäten 2002. Det har med att göra att Google forms är utformat på ett sådant sätt som gör att vissa jämförelser inte kan göras. Bl a är det redovisningen där kvinnor och mäns svar separerats som inte finns med i samma utsträckning i den här enkätundersökningen. Den redovisningen finns endast för fråga 1 och 2, dessa frågor är dessutom ihop slagna.

Eftersom det har gått 10 år sedan sist är frågor med hur många år.. ? förlängda med 10 år.

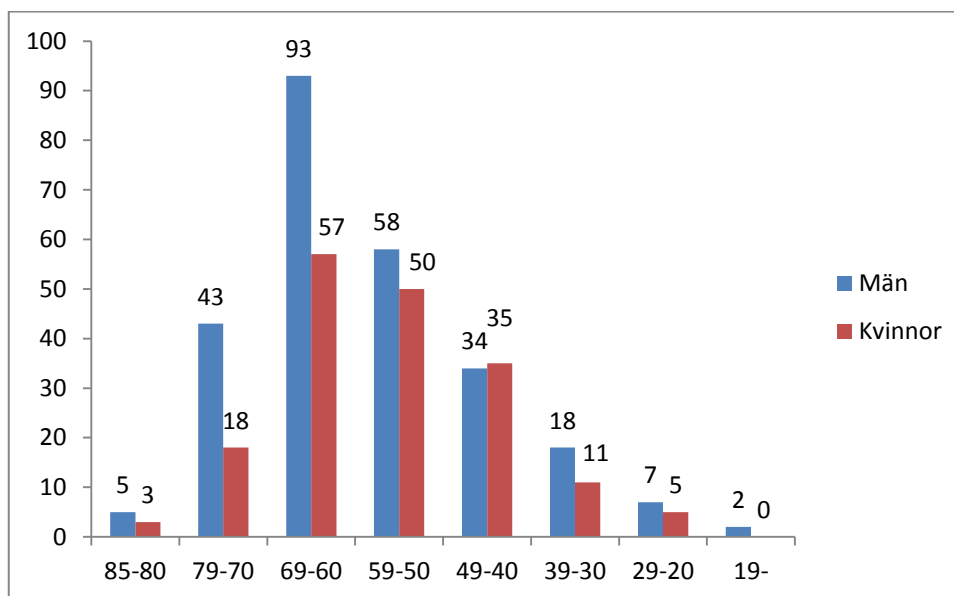
Frågor 17-24 för nuvarande enkät är inte riktigt utformad som 2002 års enkät. Det som fattas är alternativet *Vet ej*. Anledningen till att den inte finns med den här gången är att Google Forms har sina begränsningar, det gick bara att ha två etiketter, i det här fallet *Dåligt* och *Mycket bra*. Att det är just sex svarsalternativ har med att göra att det inte ska finnas ett medel. Av misstag har fråga 21 just fått en sådan eftersom det där bara finns fem alternativ.

Redovisningen, dvs cirkel- och stapeldiagram här i detta dokument innefattar oftast endast 2012 års enkät svar. Jämförelse görs med 2002 års enkät ändå. För den som vill göra en visuell jämförelse mellan de olika diagrammen, lägg då 2002 års uppsats sida vid sida med det här dokumentet.

Allmänna frågor

Fråga 1 och 2. Vilket år är du född? Kön?

Syftet med fråga 1 var att få reda på vem som är äldst respektive yngst. Den äldste svarande var född 1927 och den yngste 1998, båda var män. Hur fördelningen ser ut ses här nedan i diagrammet.

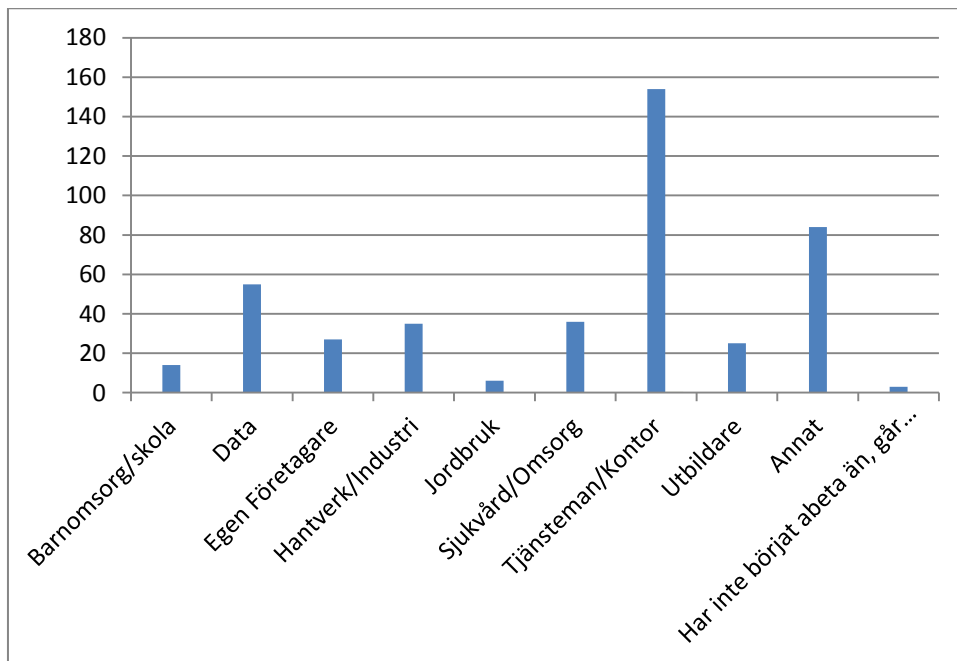

Det är flest män som har svarat på enkäten. Det är främst i åldersgruppen 69-60 (födda 1943-1952) som har svarat på enkäten. Det är också i den åldersgruppen som det är gruppen män som har svarat. Det jämnar ut sig längre ner i åldrarna om än männen är nästan i majoritet i nästan alla åldrar förutom gruppen 49-40 år, där det väger över med en svarande kvinna mer än män, 35 mot 34.

Den äldste i enkäten 2002 var 86 år. Den här gången var den äldste 85. Män är fortfarande i majoritet i att använda dator i släktforskning i de äldre åldrarna. Släktforskning har gått ner i åldern. De två yngsta svarande är födda 1995 resp 1998.

Fråga 3. Yrkesgruppers erfarenheter av data

Att yrkesfördelningen på frågeformuläret såg ut som det gjorde, var att den uppdelningen som fanns med på enkäten 2002. För att kunna göra en jämförelse valde jag att utforma den på samma sätt nu.

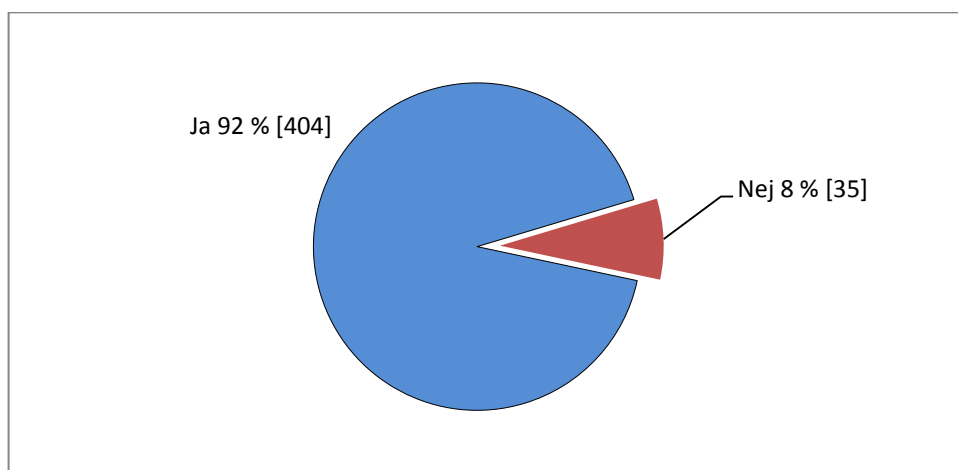

Förutom ovanstående yrke på svarande så spänner det över vitt skilda yrkesområden.

Andra yrken är:

Professorer, forskare, präst, journalist, inom handel, ansvarig/chef/företagsledning, yrkesmilitär, tekniker/injengör, vaktmästare, servicebiträde eller helt enkelt har arbetat inom flera yrkesområden.

Fråga 4. Arbetar Du/har du arbetat med dator i arbetet?

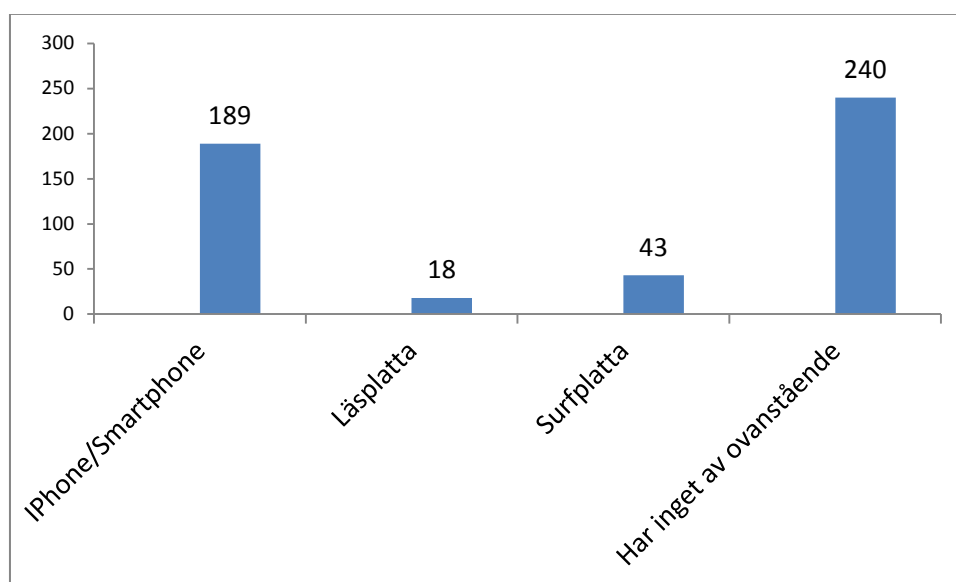

En överväldigande majoritet har svarat att de arbetar eller har arbetat med datorn i arbetet. 92 % har svarat Ja och 8 % svarat Nej. Det betyder att datorn har gjort sitt intåg i de flesta yrkesgrupper i dag.

Fråga 5. Dator hemma och smarta telefoner?

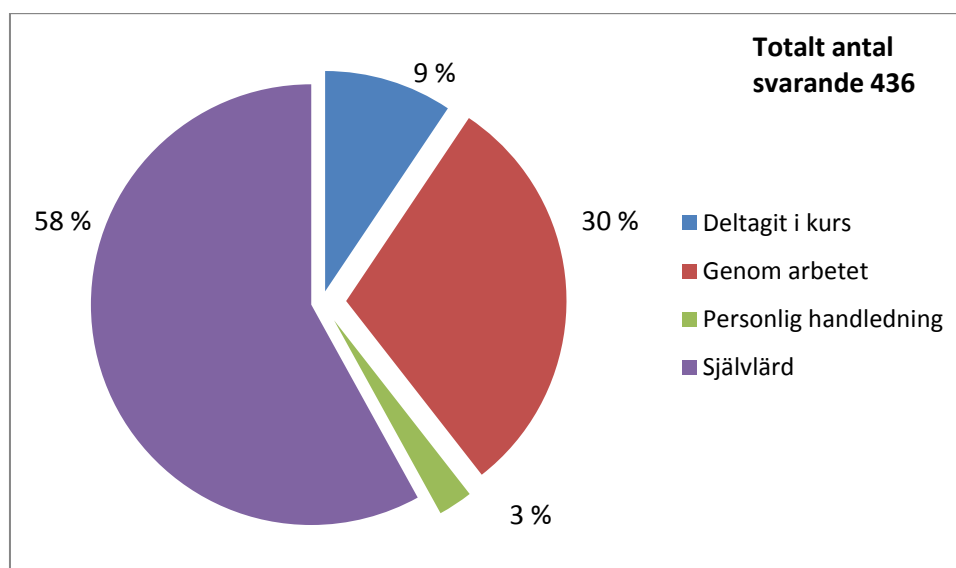
Fråga 5a var det ett 100 % svar att alla hade dator hemma. Datorn har verkligen gjort intåg hos släktforskare. Släktforskare som inte har är inte representerade här i enkäten, så hur många de är procentuellt mot de som har dator hemma kan vi inte få besked om här.

Ny teknik har gjort inträde sedan 2002. Smarta telefoner och plattor utan fysiskt tangentbord finns nu. Hur många av släktforskarna har det (fråga 5b)?

De flesta av de svarande som har den nya tekniken är en iPhone eller Smartphone. En telefon där man kan surfa på. Det här fanns inte 2002.

Fråga 6. Hur har du främst lärt Dig hantera datorn?

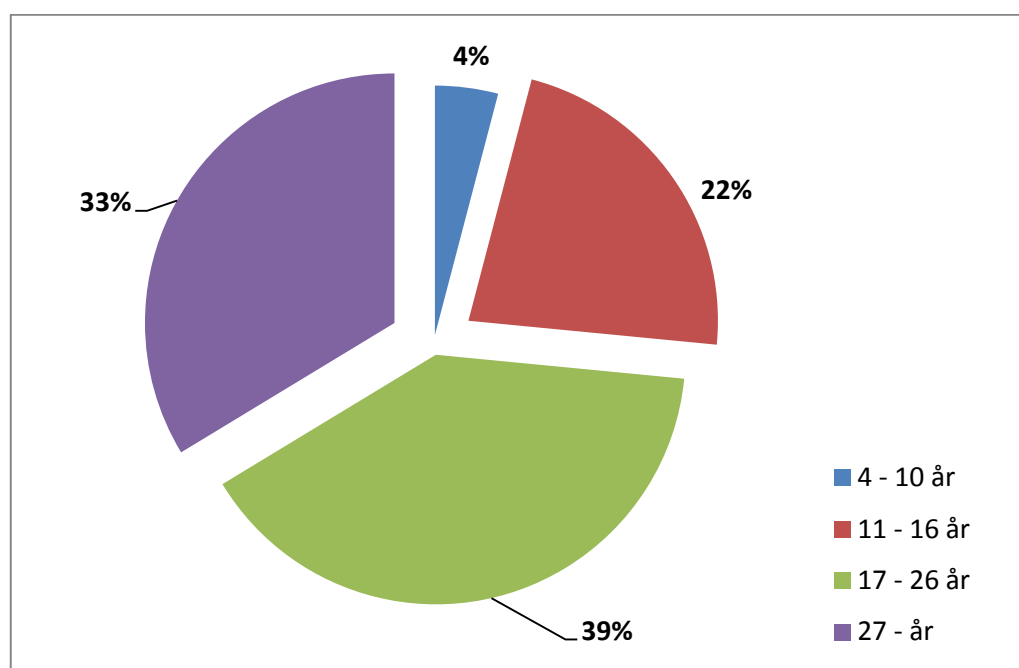
De flesta svarar att de har lärt sig själva. Det är kanske en sanning med modifikation. Det är kanske snarare en kombination men att man upplever att man har lärt sig själv. Det kan ju även innebära att man läst böcker eller annan litteratur och sedan gått upptäcksfärd i datorn. Själv lärde jag mig hantera en dator på kurs för att sedan övergå att lära mig på egen hand.

Huvudsaken är ju att man kan hantera och arbeta med en dator och dess datorhjälpmedel.

Vid enkäten 2002 var det inte så stor skillnad mellan de tre största tårtbitarna. Då var fördelningen 32 % att de lärt sig genom arbetet, deltagit i kurs 31 % och 35 % hade angivit att de främst lärt sig själva.

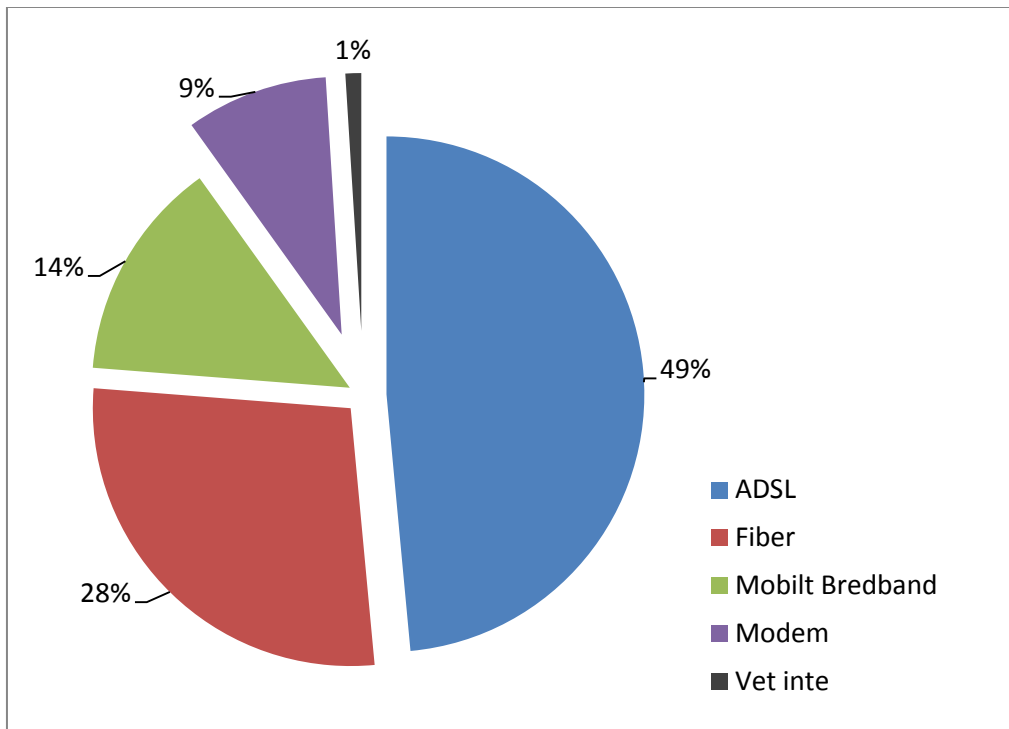
Kanske har man lärts sig att ta större ansvar för sin egen inläring nu idag. Förr fanns det inte datorer i nästan varje hem, inte heller så många dataprogram fanns att tillgå som nu.

Fråga 7. Hur länge har du arbetat med dator i jobbet eller hemmet?

Utelämnat 0 – 3 år här eftersom inga svar finns för det alternativet.

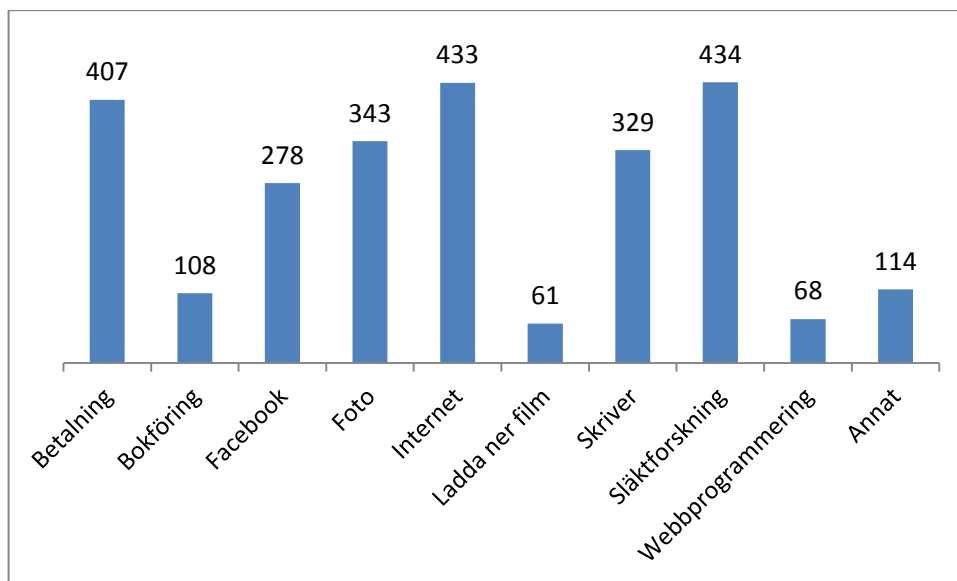
Fråga 8. Vilken slags Internetuppkoppling har Du hemma till datorn?

Vilken uppkoppling som finns hemma är kanske inte något som man tänker på i vanliga fall. De flesta har dock svarat att de har ADSL-uppkoppling hemma. Frågan kanske även skulle ha innefattat alternativ *fast bredband*, men då hade det kanske varit svårt att skilja mellan det och fiber uppkoppling.

Den här frågan fanns inte med vid föregående enkät. Då fanns det inget ADSL, fiber eller mobilt bredband.

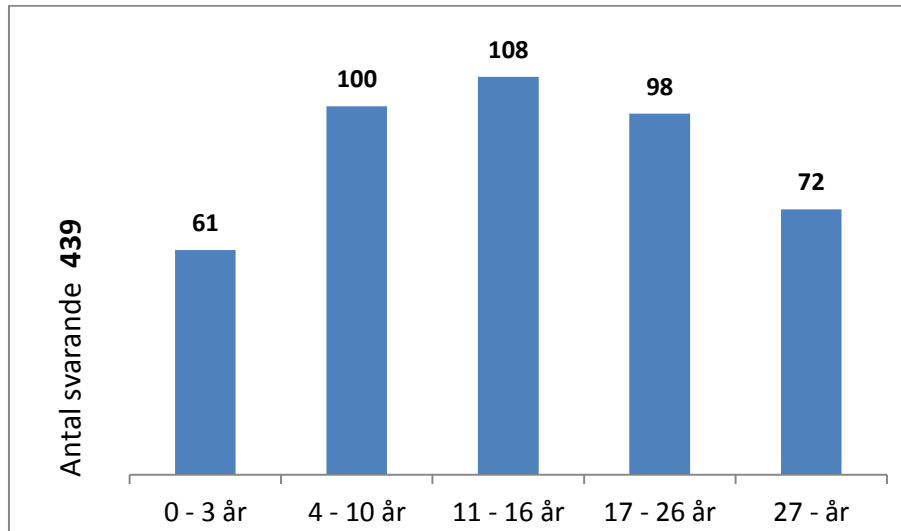
Fråga 9. Vad använder Du datorn till hemma?

Liksom förra gången kan det utläsas att det inte är bara är släktforskning som datorn används till. En dator används till en hel del saker, fler saker än vid förra tillfället. Men det har sin förklaring i att mycket av vad man göra i dag fanns inte då. Här syns tydligt i hur utvecklingen har gått framåt.

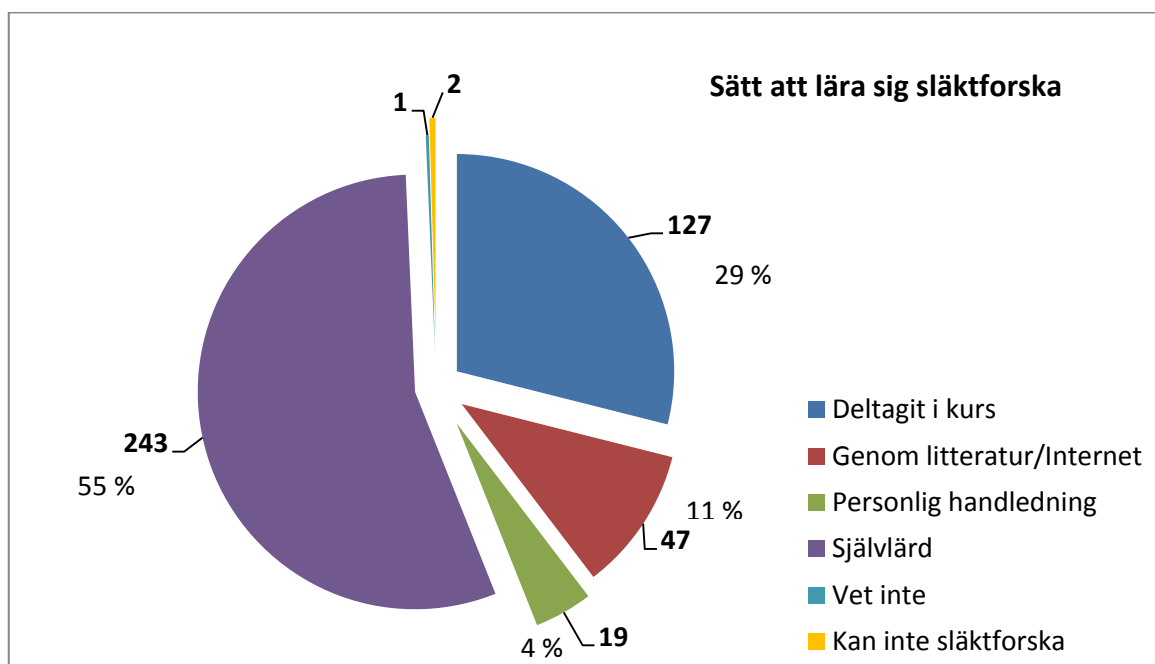
Släktforskning

Fråga 10. Hur länge har Du släktforskat?

Här är toppen ganska jämn mellan de tre alternativen som finns mellan åren 4 – 26 år. 2002 fanns det bara tre alternativ, de tre första. Valde att ta med ytterligare två alternativ denna gång. Anledningen är att det förmodades att datoranvändningen hade ökat bland släktforskare och det är just det som bekräftas här.

Fråga 11. Hur har du främst lärt Dig släktforska?

De flesta verkar vara självlärda. Något som förvånar eftersom det brukar rekommenderas för nybörjare att gå en kurs i någon form. Mindre förvånande är att näst största sättet att lära sig är att gå kurs.

Fråga 12. Vilka forskningskällor använder Du?

Den källan som forskare mest litar på är kyrkoböckerna. Det är 60 % som litar mest på dem. Men förvånande är att också 37 % har angivit att de litar minst på samma källa.

Domböcker kommer sedan med 18 %, därefter Mantalsböcker 16 %, Bouppteckningar och Tryckt litteratur får båda 14 %.

Fråga 12b. Andra släktforskningskällor som Du använder dig av?

Exempel på de mest använda källorna utan inbördes ordning:

- ❖ Levande släktingars kunskap
- ❖ Andra släktforskare
- ❖ Mönstringsrullor/Militär källor
- ❖ Släktbok
- ❖ CD/DVD
- ❖ Lantmäteriet
- ❖ Google
- ❖ Släktforskar föreningars böcker typ Sockenböcker eller databaser
- ❖ Kommunarkiv
- ❖ Bilder/Foto
- ❖ Tidningar
- ❖ Rötter/Anbytarforum

Fråga 13

Fråga 13a. Använder Du dig av datorn i släktforskning?

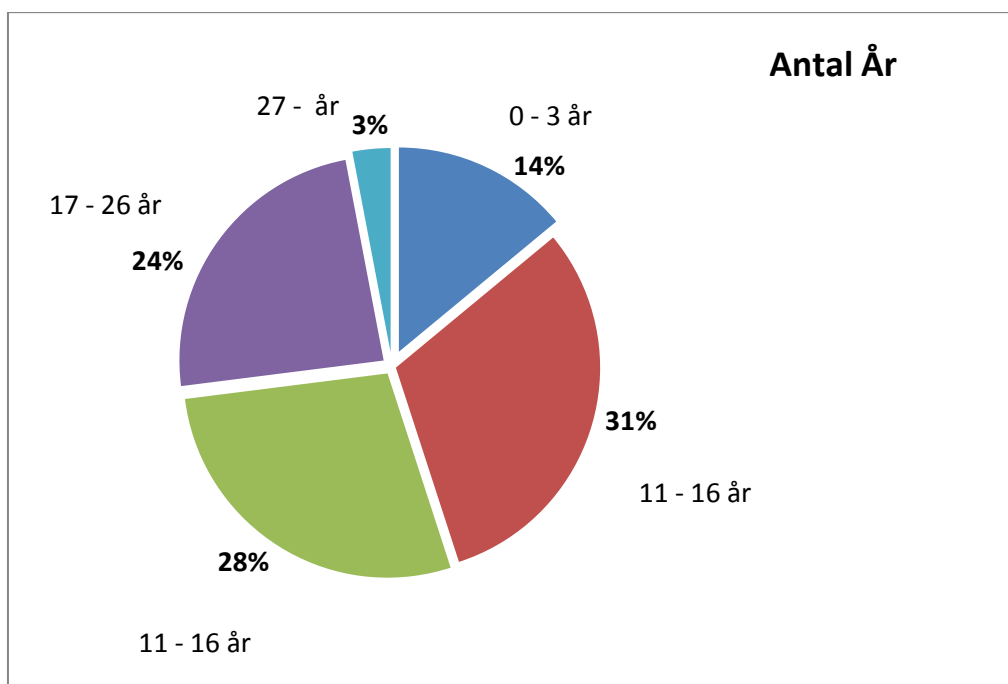
På den frågan var det ett entydigt Ja. Alla som svarade på frågan använder sig av datorn i sin släktforskning.

Fråga 13b. Släktforskar Du via Din smartphone eller Iphone?

På fråga 5 svarade 43 % att de en smartphone eller Iphone. På den här frågan svarade 6 % att de använder den till att släktforska.

Tekniken har inte riktigt slagit ut här. Kanske kan det ha med att göra den lilla skärmen eller så har man sin forskning på hårddisken på en specifik dator och inte i något moln ute på Internet.

Fråga 14. Hur länge har Du haft datorn till hjälp i släktforskningen?

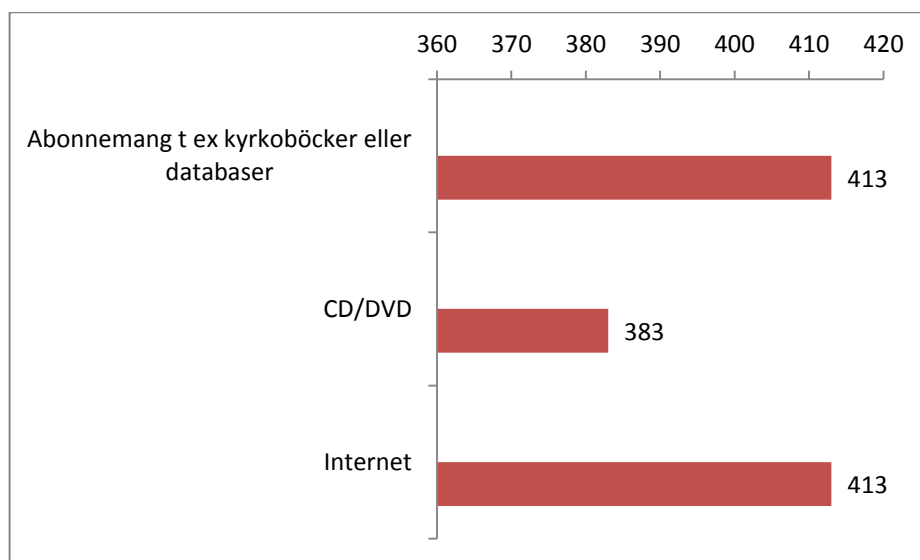

Diagrammet talar för sig själv.

Förra gången hade majoriteten av användare använt sig av dator i släktforskningen i 11-16 år. Då var det 54 %. Nu är det mer utspritt.

Fråga 15.

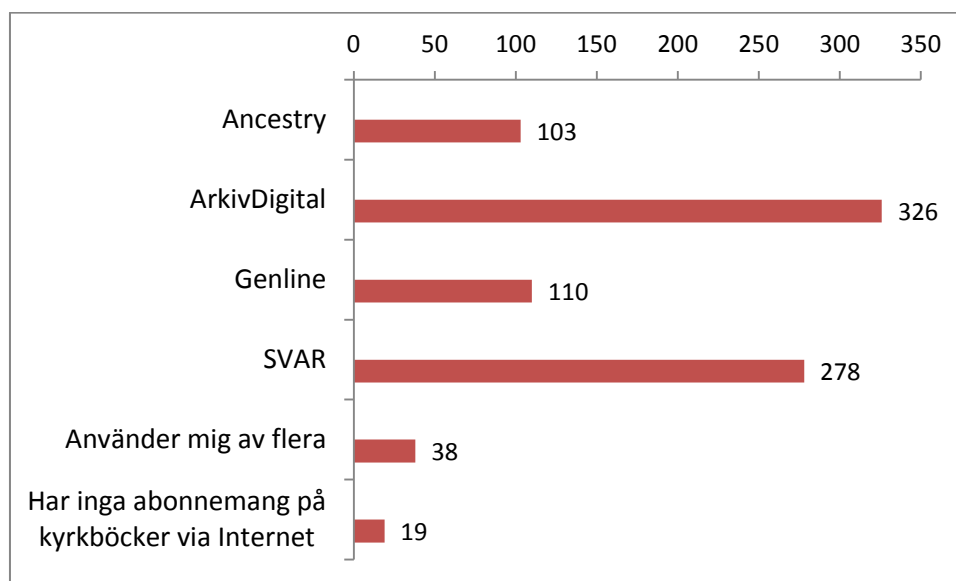
Fråga 15a. Hjälpmedel som Du använder Dig av i släktforskningen

Siffrorna visar att de som har Internet-uppkoppling har även ett abonnemang för kyrkoböcker.

Fråga 15b.

Vilket abonnemang använder Du Dig av för de svenska kyrkböckerna på Internet?

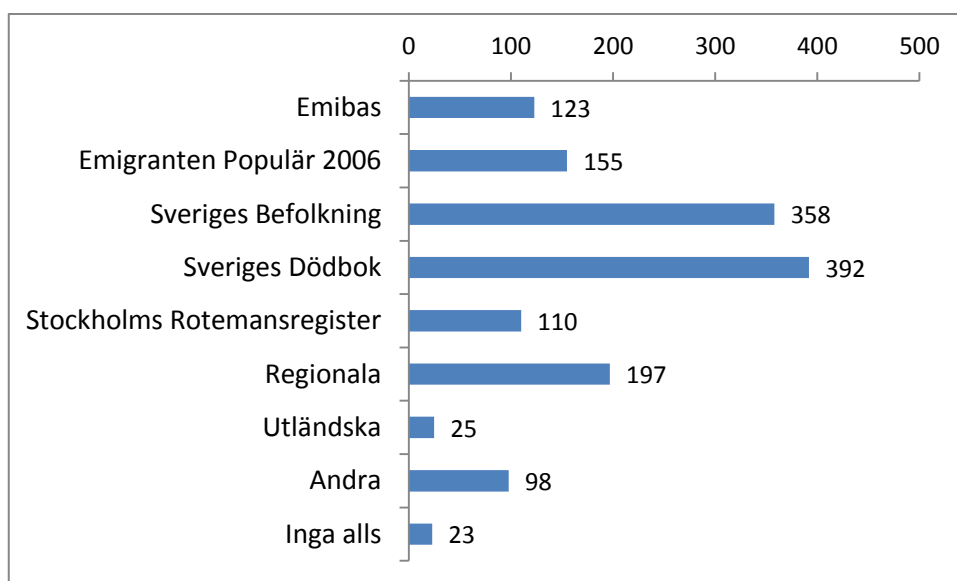

Det abonnemang som har flest användare är ArkivDigital, därefter kommer SVAR. Genline och Ancestry har lika stora andelar men om man slår ihop de två eftersom de har samma material, kommer de upp i en bra procent.

Några svarare har t o m flera abonnemang. Skulle tänka mig att användare är inte bara ute efter kyrkböckerna (som de alla fyra aktörerna har) men också kompletterande material, såsom bouppteckningar och skattelängder. ArkivDigital har det första och SVAR har det andra.

För 10 år sedan fanns inget av det här. Då var det att ta sig till bibliotek, arkiv eller att skicka efter mikrofilmrullar från SVAR i Ramsele.

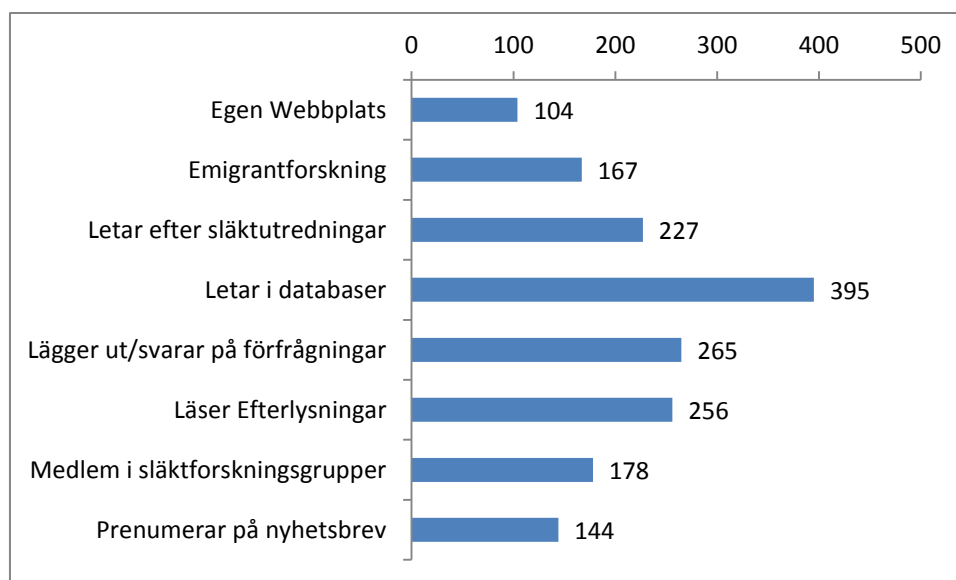
Fråga 15c. Vilka CD/DVD använder Du Dig av?

De mest använda CD/DVD med bred marginal är Sveriges Dödbok och Sveriges Befolkning.

2002 var också Sveriges Dödbok den CD som användes mest.

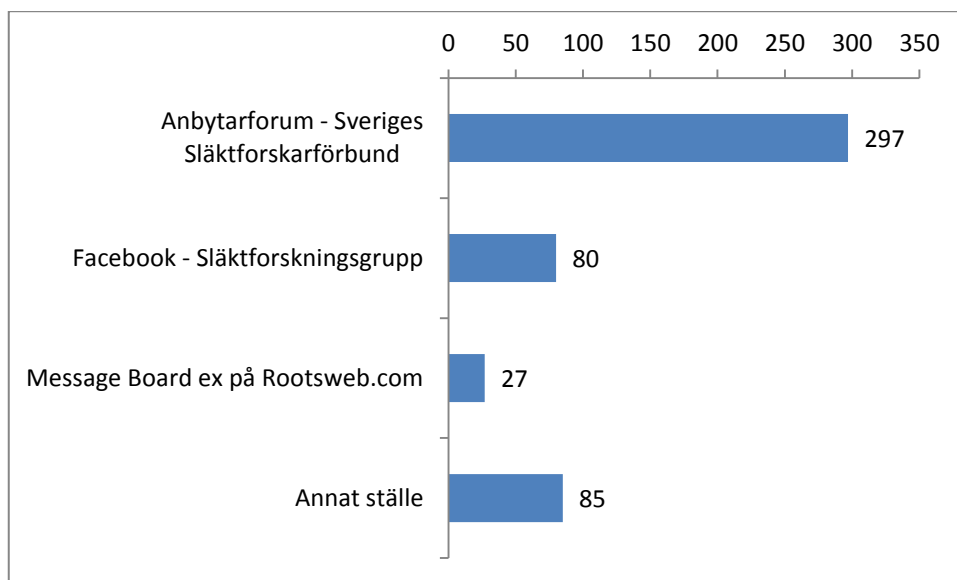
Fråga 15d. Vad använder Du Internet till i släktforskning?

Resultaten för båda undersökningarna, 2002 och 2012 var liknande. Svararna letar i databaser på Internet. Det kan vara sådana som kräver abonnemang ex Ancestry men även gratiswebbplatser som Slaktdata.org.

Genom att göra material tillgängligt via Internet får författaren en större publik över hela världen än om det endast kommer ut i bokform. Författaren kan lättare få respons från släktforskare som söker sina rötter och släktingar.

Fråga 15e. Var lägger Du ut efterlysningar och svarar på dessa?

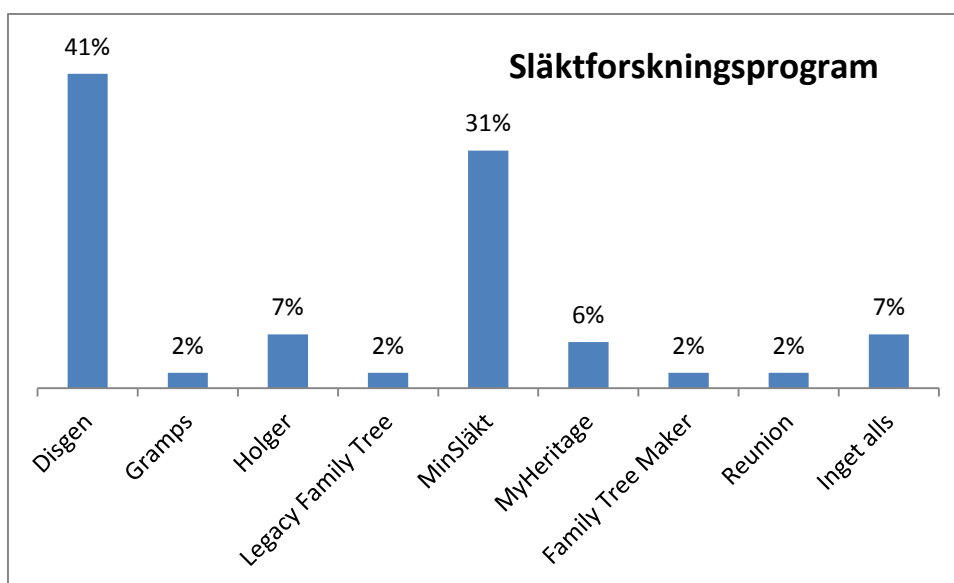

Anbytarforum är fortfarande populärast även om Facebook och andra ställen också är populär att lägga ut efterlysningar på släktingar och annat som behövs hjälp i i forskningen.

Fråga 16

Frågan gick ut på att få veta mer om vilka släktforskningsprogram som används. Då främst program som installeras i den egna datorn. Alla program kunde tyvärr inte räknas upp utan det blev de mest vanliga på den svenska marknaden. De flesta av dem kräver att man har en användarlicens och det medför en kostnad.

Fråga 16a. Vilket släktforskningsprogram använder Du främst?

Av de två svenska släktforskningsprogrammen är Disgen och MinSläkt vanligast bland svararna. MyHeritage är det utländska program som används mest. Om det är det nedladdningsbara eller det webbaserade släktforskningsprogram är inte preciserat.

Fråga 16b Jag använder mig inte främst av något av ovanstående släktforskningsprogram, utan...

Sedan förra enkäten har det dykt upp ett flertal släktforskningsprogram. Vi svenskar använder oss numera oss även av utländska, främst från USA. Förr fanns det bara släktforskningsprogram på datorn, i dag finns de även på nätet.

Andra släktforskarprogram som används är:

AnArkiv

Mac Family Tree

Ancestral Quest

Brother's Keeper

Geneatique (Fransk släktforskningsprogram)

Släktforskningsprogram på nätet:

Ancestry Family Tree

Geni

Publicering av släktträd på nätet

TNG

Eller så använder man det gamla hederliga sättet, penna och papper eller gör en egen databas med hjälp av Excel, Works eller InDesign.

Fråga 16c. Vilka fler datorhjälpmedel / datakällor använder Du Dig av i din släktforskning?

Här nedan är ett urval av källor:

CD/DVD

Sveriges befolkning alla utgåvor
Sveriges dödbok

Begravda i Sverige

Svenska Webbplatser – Släktforskning

[Disbyt](#) – (Föreningen DIS
medlemsdatabas)

[DDSS](#) (Demografisk Databas
Södra Sverige)

[Släktdata.org](#)

[Centrala Soldatregistret](#)

[gravar.se](#)

[findagrave.com](#)

[SVAR](#)

[Lantmäteriets kartor](#)

[Rötter](#)

[Stockholms stadsarkiv](#)

Utländska webbplatser - Släktforskning

[familysearch.org](#)

[GeneaNet](#)

[WorldVitalRecords.com](#)

[veromi.net](#)

Webbplatser – historia

[Ortnamnsregistret](#)

[historia.se](#)

[Svensk lokalhistorisk databas](#)

Övriga webbplatser

[Birthday.se](#)

[upplysning.se](#)

[Eniro.se](#)

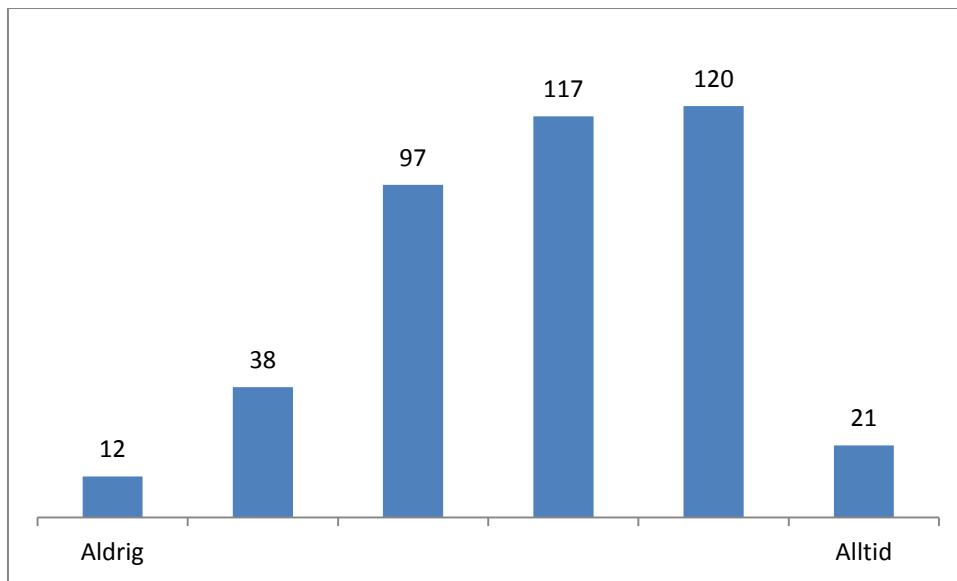
[Facebook](#)

[Google](#)

Även kontakter med andra släktforskare och släktingar, via nätet, med e-post och Skype

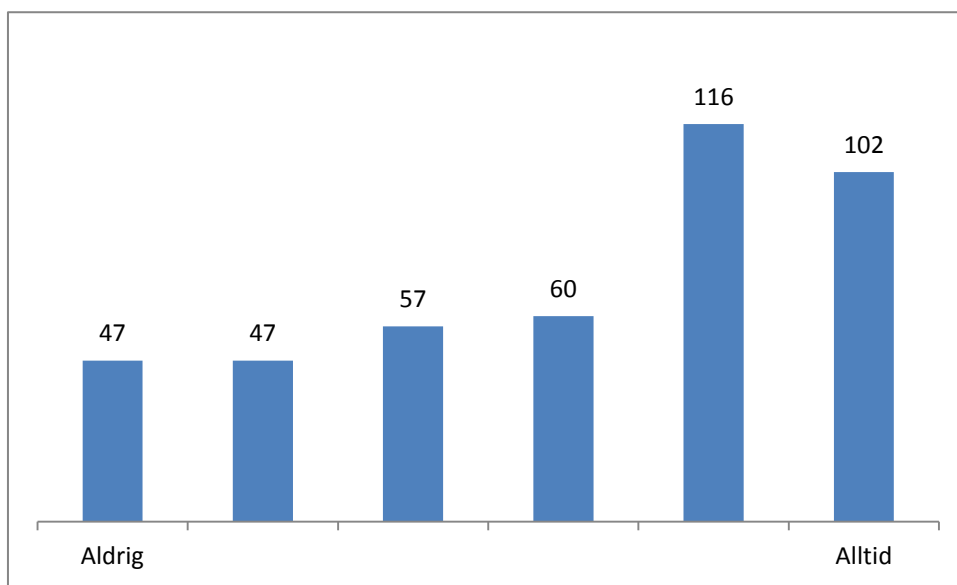
Sedan förra gången har källorna som släktforskare kan använda sig av ökat markant. Det finns en hel del datakällor som man kan använda sig av och det görs också. Även källor som inte är direkt för släktforskning används.

Fråga 17. Får Du svar på Dina förfrågningar/svar på Internet?

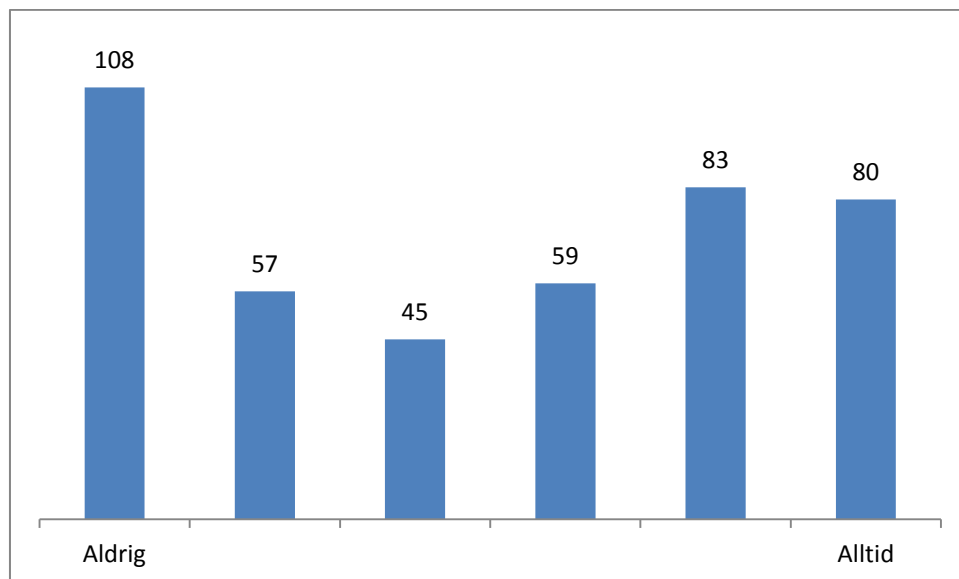
De flesta svararna får denna gång liksom i den föregående enkäten 2002 svar på sina förfrågningar på Internet.

Fråga 18. Använder Du Dig av Nättidningen Rötters Anbytarforum?

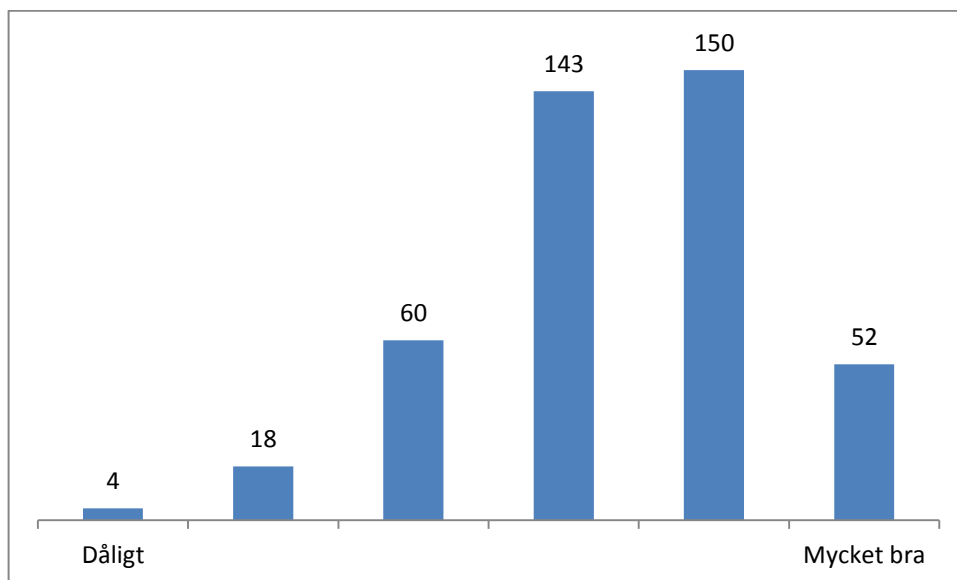

Rötter är fortfarande en webbplats som svarande släktforskare använder sig av.

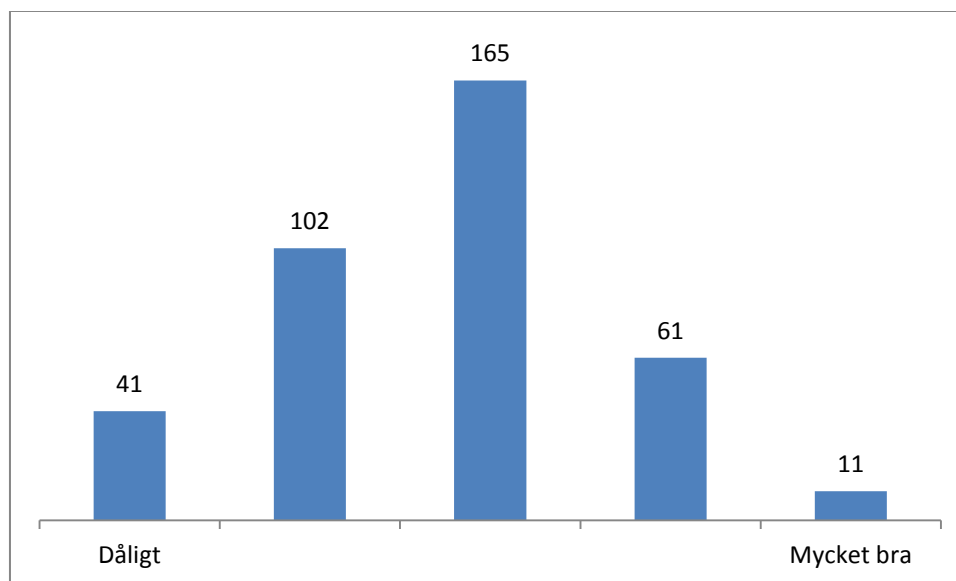
Fråga 19. Söker Du i Dis databas Disbyt på Internet?

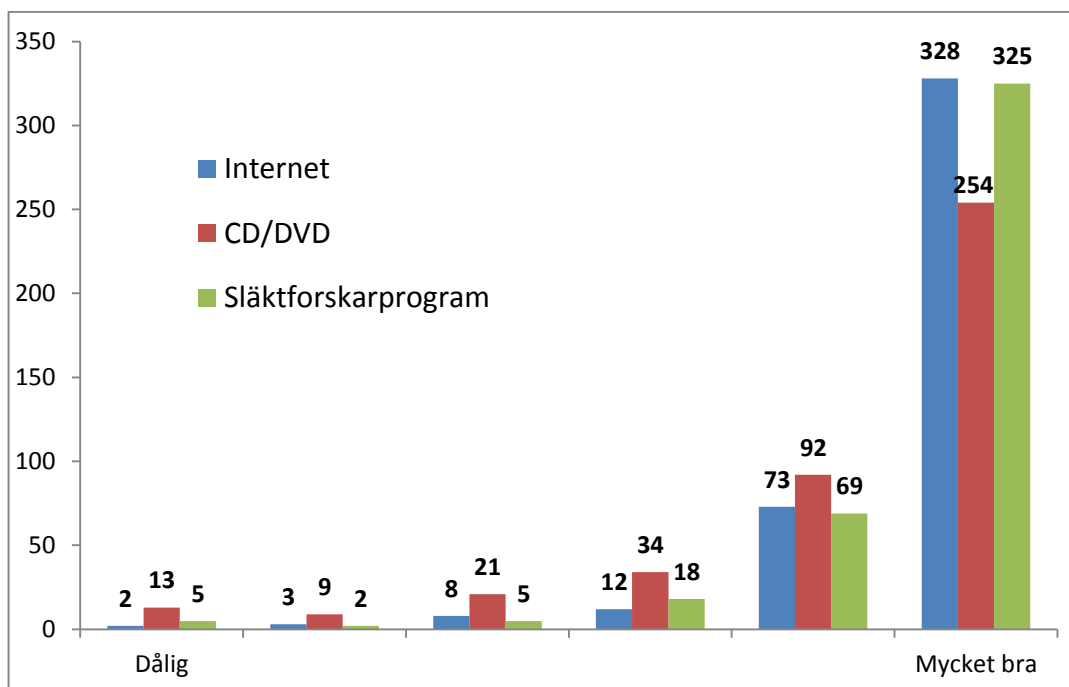
Fråga 20. Hur upplever Du svenska släktforskningswebbplatser/-sidor på Internet?

Fråga 21. Hur upplever Du utländska släktforskningswebbplatser/-sidor på Internet?

Fråga 22-24. Hur upplever Du nyttan med Internet, CD/DVD och släktforskningsprogram i Din forskning?

Det är ett övertygande svar att alla svaret tycker att nyttan med Internet, CD/DVD och släktforskningsprogram är mycket bra i deras forskning. Så var det också 2002.

Fråga 25. Hur har Du fått/får Du reda på vilka datorhjälpmedel som finns att tillgå i släktforskning?

Här har ett par svarsalternativ byts ut sedan förra gången.

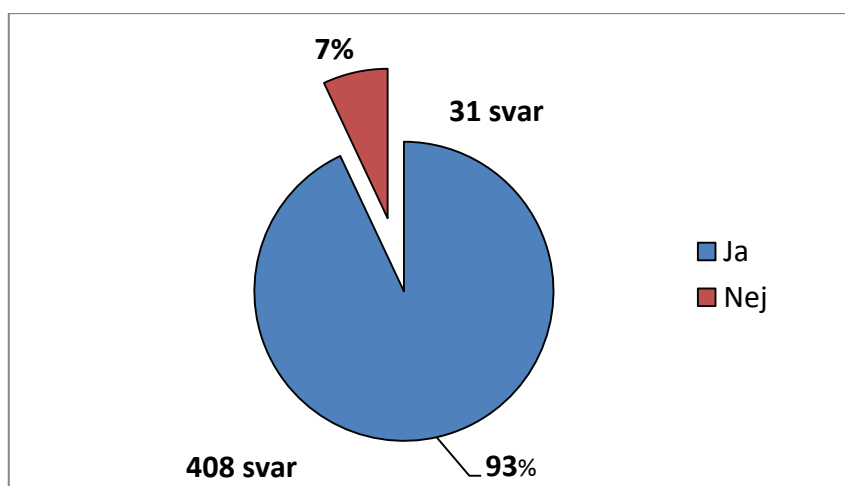
	2002	2012
Internet	13 %	30 %
Läser Litteratur	18 %	20 %
Nättidningen Rötter	13 %	18 %
Tips från personer/möten	24 %	17 %
Internetkurs	10 %	
Släktforskningskurs	18 %	
Annat		15 %

Av procenten här ovan framgår det att det är främst på Internet som svararna får fram vad som finns för hjälpmedel. 2002 var den siffran mycket lägre. Men så har Internet gjort den rejält kliv sedan dess. Där finns numera mycket mer att tillgå än förr. Och mer hoppas vi kommer det att bli (se kap 4.4.5 sid 42, *Användning av datorhjälpmedel - Praktiken släktforskning*).

Fråga 26. Har Du fått kontakt med släktingar via Internet?

De flesta svarar 81 % här att det är så fallet. Att det är så kan ha med att göra att svararna är ganska aktiva. De söker av Internet på information, använder sig av olika webbplatser med databaser eller släktutredningar och på så sätt kommer i kontakt med bidragsgivarna och andra släktingar. Hur kontakten görs tar inte frågeställningen upp.

Fråga 27. Brukar Du kontrollera det material som Du får fram på CD/DVD och Internet med originalkällor?

Majoriteten av de svarande svarar att de gör så.

Siffran för de som inte kontrollerar var högre förra gången 2002, då var det 25 % som inte kontrollerade det digitaliserade materialet mot originalkällorna. Kanske kan den högre siffran svarande som gör det i dag, mot förra gången ha med att göra att det är lättare att få tillgång till originalmaterialet nu än då, genom abonnemang kyrkböcker på Internet.

Fråga 28

I dag räknar många även kyrkböcker som databaser på Internet men så var inte frågan ställd. Frågeställningen syftar helt och hållet på databaser där resultatet inte visar originalhandlingar, dvs 2:a handskällor.

Fråga 28a. Vilket medium litar Du mest på?

	2002	2012
CD/DVD	25 %	28 %
Databaser på Internet	13 %	34 %
Annat material på Internet	0 %	17 %
Tryckt litteratur	62 %	17 %

Siffrorna för den här enkäten jämfört med den för 2002 är något förändrat. Då var det ingen som litade på *Annat material på Internet*, nu är den siffran 17 %. Siffran för *Tryckt litteratur* har gått ner, förra gången var det den det medium som de svarande mest litade på, hela 62 % (se kap 4.4.8 s 44 Användning av datorhjälpmiddel - Praktiken släktforskning) .

Fråga 28b. Varför litar Du mest på alternativet som Du svarade på i föregående fråga (28a)?

Här kunde de svarande svara med egna ord.

Urval på svar:

CD/DVD är oftast ett arbete som utförts av en grupp av seriösa släktforskare/släktforskarföreningar vilket borgar för kvalitet och tillförlitlighet medan databaser och annat material på Internet ofta är tvivelaktiga och har bristande källhänvisningar.

På en cd/dvd kan ju någon annan ha läst och fått fram 'fel' information. T.ex. om man låter Amerikaner översätta svenska kyrkböcker, kan mycket gå fel! Det beror naturligtvis på vem som har skapat databasen. Är det t.ex. SVAR eller Stockholms Stadsarkiv så håller jag dem högst. Om möjligt kontrollerar jag ändå uppgifter mot originalkällorna.

Det material som är verifierat med bra källor är oftast publicerat material av något slag. Det gör att alla medier kan vara pålitliga eller opålitliga beroende på hur de har sammanställts.

Kan egentligen inte säga att jag liter mer på ett mer än ett annat.

Material på internet kan uppdateras allteftersom, tryckt litteratur och CD/DVD måste vänta tills nästa version innan ev. felaktigheter kan rättas till.

Kan inte svara på fråga 28 a, då man i alla lägen måste kolla mot originalkällan, så jag liter aldrig på en andrahandsuppgift!

Av omtanke om sitt eget rykte så måste man vara säker på sin sak innan man låter publicera uppgifter i bokform.

Tryckt litteratur känns mer tryggt. Visserligen publiceras mycket numera på internet men sällan nämns källorna till informationen. Wikipedia som har mycket information kan vem som helst skriva i och man kan inte lita till 100% på att uppgifterna är korrekta. Har hittat många gamla uppgifter som i tryckt litteratur har rättelser men som inte är rättad på Wikipedia. Annars är Wikipedia utmärkt för att hitta information att utgå ifrån.

Vi lever i ett hafs och slafs samhälle. Material som produceras idag produceras inte i åtanke på tillförlitlighet utan för att det skall gå snabbt. Tryckt litteratur är oftast äldre och gjord på en tid var man värdesatt fakta även om fakta även då modulerats. Material sammanställt av andra har ofta en tendens att innehålla overifierat material som nåt 'trott' eller velat tro att det var så.

Nu liksom för tio år sedan är att man liter mest på den källan som är kontrollerad av författaren eller fler personer. De förutsätter att materialet kontrolleras innan det blir tillgängligt på Internet, CD/DVD eller i bokform. Felaktigheter kan förekomma ändå i 2:a handskällorna och därför bör det kontrolleras mot originalhandlingar.

Fråga 29. Hur upplever Du att de datorhjälpmedel som Du använder är till hjälp i Din forskning?

Många svar med samma innebörd.

Urval på svar:

Suveränt. Har man hållit på med mikrofilm och fiche är skillnaden enorm.

Utan datorhjälp skulle jag inte kunna släktforska eftersom jag bor i utlandet.

I dag skulle det ta alldeles för lång tid att åka runt till arkiven och leta, SVAR har nästan lagt ner utlåningen av microkort och Internet är numera ett vedertaget hjälpmedel inom släktforskningen.

Hjälp att komma vidare och att hålla reda på alla uppgifter. Kontakt med andra forskare/släktingar.

Abonnemanget på SVAR ger tillgång till både kyrkoarkiv och mantalslängder vilket jag använder hela tiden och är därför ovärderligt i min släktforskning. Och släktforskningsprogram skulle jag definitivt inte klara mig utan.

Framför allt är sökfunktioner bra, när mängder av information har digitaliserats. Dessutom är det bra att kyrkböckerna finns på nätet, så att man inte är beroende av att ha tid att ta sig till bibblan utan kan sitta med det en liten stund när man vill, oavsett tid på dygnet.

Databaser och olika former av sökbara register använder jag ofta till att få en fingervisning om i vilken originalkälla jag bör leta. Olika forum är också till en hjälp när man fastnar och behöver idéer till hur komma vidare. Kartor och annan geografisk info är ovärderliga när man vill göra Orts- och kartdatabaser i Disgen för att kartlägga hur personerna rört sig.

De gör att jag till mycket stor del kan sitta hemma och forska och slipper slösa tid och pengar på att ta ledigt, resa och tillbringa dagar i arkiv och på hotell.

Det går snabbt att få fram uppgifter som tidigare kunde ta veckor och månader att hitta. Om man hittar en uppgift på en av skivorna så kan man direkt gå in i kyrkböckerna och kontrollera om det stämmer. Sedan kan man följa personerna i kyrkböckerna så långt möjligt.

Jag är ny inom släktforskning men har mycket lång datorerfarenhet. Jag tycker kvalitén på användargränssnitt på många databaser, både CD och internet-baserade, har mycket övrigt att önska. Svårnavigerade, följer inte gängse standarder för hur gränssnitt ska vara utformade etc.

Bra ledtrådar när källorna sviker. Att ha en bärbar dator innebär att jag kan ta med min databas vid arkivbesök, besök hos släkt & vänner mm och inte behöver ha all information i huvudet.

Datorn är också ett utmärkt ställe att förvara och hantera arkivmaterial på bild.

Släktforskningsprogram är alldeles nödvändigt för att kunna hålla struktur i materialet. Kan inte tänka mig en helt manuell registrering och arkivering av allt material. Möjligheten att koppla andra media foto, bilder, ljud, text, länkar till sin forskning är ju fantastiskt.

Utan dem skulle jag inte ha samlat på mig så mycket som jag har.

Dator och datorhjälpmedel ses som redskap i att kunna släktforska. Hade de inte funnits hade de svarande kanske inte börjat släktforska eller fortsatt. De hjälper till att hålla reda på material som en släktforskare samlar på sig, släktforskarprogram är ett måste för flertalet. Digitaliserade resurser på CD/DVD eller Internet är hjälpmedel för att kunna få upp spår eller infallsvinklar för släktingar som det söks efter. Det påpekas också att det finns brister här och var i materialet, teknik och utformning av programvaror för släktforskning.

Fråga 30. Är det något som Du saknar i datorhjälpmedel? Ex programvara, på CD/DVD/Internet mm?

Det finns önskemål om:

Ett urval på svar utan inbördesordning:

- ❖ Folkräkningar 1860-2010, mest 1930 – 1950
- ❖ Bouppteckningar online/digitaliserade
- ❖ Digitaliserade domböcker, gärna tolkade
- ❖ Förteckning över lokala CD/DVD som olika föreningar har framställt.
- ❖ Uppdatering av Sveriges Dödbok
- ❖ Emigrantinstitutets mikrofilmer av de svensk-amerikanska kyrkoböckerna samt personregistret till dem.
- ❖ Program för by- och gårdsforskning
- ❖ Motsvarande Rotemannen i Göteborg
- ❖ Mer anpassat till Mac
- ❖ Ett släktforskningsprogram som är bra på allt!
- ❖ Digitala soldat- och båtmansrullor
- ❖ Mer inskanning på dokumentnivå
- ❖ Program för att rita snygga släkträd.

Önskemål i meningar

”Klartext på äldre husförhörslängder dop födelse döds och vigsel. När man kommer ner på 1600-talet är det mycket svåräst.

Något hjälpmedel i från Amerika som kunde ge förslag på var de hamnar i Amerika. Eller kanske någon hjälp med vilket namn de tog sig i det nya landet.

En enhetlig standard på hur material presenteras och import/exportmöjligheter. Vi får se om den nya standarden GedcomX kan skapa det tillsammans med "Historical data".

Önskar stöd för att enklare kunna publicera materialet på en egen hemsida eller på DVD/CD för att sprida till andra."

Fler/bättre webbaserade släktforskningsprogram vore önskvärt - Disgen i webversion allra helst.

Utvecklingen av bättre appar till smartphones så att man kan ha med sig sin forskning på fickan.

Ja en möjlighet att göra en fotobok som är speciellt framtagen för att göra en släktbok av det enklare slaget.

Det är fortfarande för mycket av en diversehandel på nätet. Det är bara en tidsfråga innan någon aktör skapar en plattform, där alla släktforskningsresurser finns samlade. Detta initiativ lär inte komma från Sverige.

Jag tycker nog utvecklingen har gått oerhört framåt och är mycket nöjd med utbudet. Väntar bara på att allt äldre än 70 år ska läggas in.”

Svar kan sammanställas med de här svaren.

”Vill ha ännu mer av allt som har med släktforskning att göra.

Finns hur mycket som helst som jag saknar [...]. Det är bara att vänta och se om det är någon förening eller annat som satsar på att registrera något av det.”

Ju mer man använder sig av datorn och dess hjälpmedel i sin släktforskning ju mer vill man ha tillgång till material som kan vara till nytta på ett lätt sätt och via datorn. Släktforskare har i dag ganska bra koll på vad som finns och inte finns. Främst kanske det som inte finns.

Det är bara digitala produkter som efterfrågas. För tio år sedan hade det här med att göra forskningsmaterial tillgängligt digitalt för släktforskare och andra intresserade bara börjat. Vi har kommit en bra bit på väg men det finns fortfarande mycket som återstår att digitalisera i någon form.

Fråga 31. Något Du lämna synpunkter på i denna enkät eller vill skriva mer om.

Kommentarer om släktforskning:

”Grupper om släktforskning på Facebook är en ny företeelse som kommit för att stanna och har stor betydelse för spridningen av denna hobby, liksom samspelet mellan dessa grupper och Nättidningen Rötter. Det gäller bara för Sveriges Släktforskarförbund & Medlemsföreningar att inse detta och tillvarata de möjligheter som Facebook innebär.

Jag tror att internet har gjort fler intresserade av släktforskning, eftersom det är så mycket enklare att komma igång nu. Ju fler som forskar desto fler är vi som kan hjälpa varann.

Tyvärr är de flesta släktforskare äldre och har dålig datavana och framför allt 'vågar' inte gå ut på internet där det finns obegränsat material för sin släktforskning.

I många stycken är Internet enligt min uppfattning en förträffligt första igång till primärt källmateriel, tex via Arkivdigital eller SVAR (Genline/Ancestry kan inte nämnas i samma sammanhang). Man kan via dessa media beta av många förstahandskällor för att sedan kunna fokusera den tid man kan avsätta för arkivbesök på arkiv/källor som inte är digitaliserade och inte heller tillgängliga via nätet.

Att släktforska via nätet underlättar, men det ger också inspiration att åka och titta de platser som de anor man hittar har bott på, också fått kontakt med släktingar som jag inte visste fanns.

Vissa delar av Sverige finns mycket att forska om och andra är urusla. Måste det vara så olika.

Söker endast mina anor i 'filmade' originalkällor. Uppslag söker jag via Google.

Skulle vara mer noggrannhet på forskning som lägg ut på nätet det är för mycket fel som sprider sig i generationer på grund av avplankning som går vidare som virus i generationer så en varningens flagg borde vifta!!!!

Jag tycker att det är riktigt roligt att släktforska, när man väl sätter sig ned går timmarna väldigt fort. Jag hoppas att fler personer finner denna roliga hobby och att vi blir fler även bland yngre. Varför inte införa Släktforskning i grundskolan för att väcka intresset redan vid unga år?

Varför ingen fråga om vad man gör med sin forskning, dvs. hur man sammanställer och förmedlar det man hittar? Jag skriver t.ex. en bok om tio syskon i min släkt och det är jätteroligt. Men vad andra gör och hur de gör vet man knappt något om. Jo, en del bloggar om sin forskning förstås.

Jag skulle uppskatta om det skrivs mer om personer som tar kontakt med släktingar (båda unga som äldre släktingar) via t.ex Facebook.

MyHeritages blogg skulle vara ett bra ställe där människor skulle kunna berätta om när någon har tagit kontakt som har blivit lyckat, och om det är något speciellt man ska tänka på.”

Svar: Det sker redan i deras gästblogg.

Tack för att jag fick framföra mina synpunkter.

Diskussion

Responsen på enkäten var över förväntan, 439 svarande. Enkäten var distribuerades via webbadressen <http://westgota.se/> och en enkät som producerats i Google Forms.

Avsikten var att få fram om användning av dator och datorhjälpmedel hade förändrats på tio år sedan förra enkäten 2002, som gjordes som underlag för examensuppgiften *Användning av datorhjälpmedel - Praktiken släktforskning* på det Datapedagogiska programmet på Högskolan i Skövde.

Undersökningen nu liksom då gjordes med hjälp av en empirisk undersökning, dvs med en enkät.

Svarande är släktforskare. Forskare är nybörjare eller har släktforskat en längre tid. De är i åldrarna 85 - 14 år med olika yrkeserfarenheter. Här finns inga skillnader mellan generationerna, oavsett ålder använder sig de svarande av dator och datorhjälpmedel i sin släktforskning.

Dator = förutsättning att släktforska

Teknikutvecklingen har verkligen varit till gagn för släktforskare. Släktforskare drar stor nytta av datorn och hjälpmedel som utvecklas. Ett flertal av de svarande skriver att de inte kunna klara sig utan eller ens börja släktforska om de inte hade tillgång till dessa hjälpmedel. I dag sitter släktforskaren till stor del hemma vid sin dator och forskar i digitala resurser. Det är både i originalkällor (tillhandahålls via ett abonnemang) och 2:a handskällor (databaser på Internet eller CD/CVD).

Forskningsmaterial finns numera tillgängligt direkt in i datorn. Det gör att släktforskaren inte behöver ta sig till det arkiv eller andra ställen att hitta källor att använda i sin forskning. För den som letar sina emigranter och deras ättlingar är detta en stor fördel.

Internet

Internet gör att det är lättare att få kontakt med andra forskare och släktingar. Längre har Sveriges Släktforskarförbunds Nättidning Rötter varit det mest ledande sättet att få kontakt med andra släktforskare som forskar i ex samma släkt.

På senare år har det dykt upp nya sätt att ta kontakt, ex använda sig av tjänster på Internet som GeneaNet, MyHeritage och Facebook. På GeneaNet och MyHeritage kan man lägga ut sitt släktträd. Facebook är ett virtuellt system där man kan träffa sina kompisar, släkt och personer som har samma intresse. Facebook kan användas till att kontakta släktingar eftersom hela världen är med här och det är att söka på deras namn. För Australien, Danmark, Kanada, Norge, Nya Zeeland, Sverige och USA är hälften av befolkningen medlemmar här. Bli medlem i grupper som Australailan Genealogy, Illinois Genealogy, Släktforskning för noviser, Swedish American Genealogy Group, Swedish/ American People Search, eller Tagesdotter.

På Internet finns inga fysiska avstånd och det är i stort sett bara språket som kan vara ett hinder. Men det finns hjälp här också, ex har Google en översättnings-

funktion som kan översätta webbplatser, dock kanske inte möjligt i så stor utsträckning i forskningsmaterial som önskvärt.

Egen webbplats

Ett annat sätt att få kontakt med släktforskare, släktingar, vänner och andra intresserade är att göra en egen webbplats. I dag finns det en hel del tjänster som gör att det är relativt enkelt att lägga ut sin egen släktforskning på webbplats. De flesta släktforskningsprogram har en funktion som exporterar materialet till html-kod (Html är det språk som webbläsarna förstår).

Man kan också skriva om sina vedermödor eller tipsa andra hur man gör på en blogg. En blogg är ganska enkel att sätta upp då det finns en hel del tjänster som tillhanda håller detta gratis ute på Internet, ex Blogger.com, Bloggo.nu och Wordpress. Kan med fördel användas av de som inte har några programmeringskunskaper eftersom här behöver man inte kunna något sådant. Tips på bloggar är Släktforskning för noviser, Släktresan – i dåtid och nutid, Släktsagan, Thorgun och Those old memories.

Om en släktforskare vill nå ut med sin berättelse om hur denna/-e forskar, vilka källor som används, hur kontakter har knytts eller resultat, till en större publik finns det möjlighet till det. Forskaren kan skriva i en släktforskartidskrift ex Diskulogen eller på en större webbplats ex MyHeritage gästblogg.

Släktforskningsprogram

Numera behöver man inte ha ett släktforskningsprogram i sin dator, det finns möjlighet att ha det ute på Internet. Oftast i de fallen är det då program som intressenter/aktörer i släktforskning tillhandahåller. D v s man skapar sig ett konto och utrymme för sin forskning på någon annans server. Nackdelen som jag ser det är att man då inte har kontroll över sina uppgifter som läggs ut.

Det finns aktörer som har i sin användarpolicy att de kan när som helst kopiera dina uppgifter utan att ange källa. Det gör att dina forskningsresultat sprids utan ditt medgivande. Å andra sidan har du genom att skapa ett konto och lägga ut dit släkträd på dessa servrar gjort just detta. Men det finns också fördelar. Programmen gör ofta en jämförelse med andras forskning som finns på servern. På så sätt kan du få kontakt med släktingar och få fatt på mer material om slakten. Något som är mycket viktigt här är att man ska vara noga med källhänvisning.

2:a handskällor

Forskningsmaterial som är digitaliserat eller finns i litteratur är till största delen andrahandskällor. Då är inte de digitaliserade kyrkböckerna i original som kan fås tillgång till via abonnemang hos fyra aktörer, Ancestry, ArkivDigital, Genline och SVAR medräknade.

Andrahandskällor bör användas till att få upp ledtrådar att kunna gå in rätt in i originalhandlingar. De bör också kontrolleras mot originalhandlingarna i möjligaste mån eftersom det är lätt att skriva av och mata in fel i ett dataprogram.

För tio år sedan litade de svarande mer på tryckt litteratur än databaser/material på Internet, men nu är det tvärtom (se tabell under fråga 28a, s 23).

2002 angavs:

”Källkritik är ju A o O. Man utgår från att tryckt litteratur är mest bearbetat. CD-rom har ju felinläsningsfaktor. Databaser och annat material på Internet finns större chans att fel fortplantar sig.”

Nu 2012 är det:

”Material på internet kan uppdateras allteftersom, tryckt litteratur och CD/DVD måste vänta tills nästa version innan ev. felaktigheter kan rättas till.”

En svarare i årets enkät, efterlyser en förteckning över vilka CD/DVD som finns till försäljning. En sådan finns delvis redan i Rötters Bokhandel men det finns säkert fler som inte säljs via Sveriges Släktforskarförbund. Men det är en bra tanke att förbundet eller någon förening gör en lista, på ex en webbplats, av de CD/DVD och databaser på Internet som finns till försäljning och vem som är utgivare. Det gäller bara alla rapporter in vad som finns.

2:a handskällors tillkomst

Vilka är det gör alla dessa CD/DVD eller databaser som släktforskare har så stor nytta av i sin forskning? Främst är det personer/ föreningar/företag som är villiga att avsätta tid, resurser och pengar till projekt att göra forskningsmaterial tillgängligt på ett enkelt sätt. Men det är inte enkelt alla gånger. Idéerna kanske finns där och önskemål om att det ska bli gjort. Men om inte tillräckligt många personer sätter av sin tid blir inte databaser färdiga i den takt som de efterfrågas.

Sveriges Dödbok är ett sådant pågående projekt, som Sveriges Släktforskarförbund driver. Just nu håller man med att dataregistrera det material som saknades i förra DVD:n, vers 5. Tidsplanen från början var att den skulle vara klar hösten 2012, men arbete tar längre tid än beräknat eftersom det just nu inte sitter så många och dataregistrerar. Nuvarande tidsplan är att Sveriges Dödbok vers 6, kommer att komma ut under hösten 2014, alltså ett dröjsmål på två år.

Ny teknik

Smarta telefoner gjort intåg så nu kan vi ha vår släktforskning på fickan, men så långt har inte släktforskarna kommit riktigt än, de inväntar att bättre programvaror, sk appar ska utvecklas och komma ut på marknaden.

Utvecklingen går fort

Fortfarande sker det en stor utveckling för oss släktforskare när det gäller att få tillgång till källor via datorn och dess skärm och andra tekniska prylar som telefoner. Programvaror uppdateras, nya kommer till och vi kan på ett enkelt sätt få kontakt och dela våra upplevelser och forskning med varandra med nya tekniker.

Hoppas bara att inte släktforskarföreningar har spelat ut sin roll nu när släktforskare sitter vid ensamma vid en dator och forskar, i stället för att gå till föreningens forskarrum och träffa andra medlemmar som förr. Det gäller att föreningarna och deras styrelser tar till sig tekniken och följer med i utvecklingen som ger dem nya möjligheter att kontakta och hålla ihop föreningens medlemmar. Det görs säkert och en del föreningar är riktigt bra på det medan andra inte har någon en föreningswebbplats. Gästbok på föreningens webbplats har spelat ut sin roll, nu är det realtid som gäller och då är en grupp på Facebook ett alternativ.

Hoppas att återkomma om tio år och göra en ny undersökning om hur släktforskare använder sig av datorn som hjälpmedel.

Litteraturförteckning

Jonsson, A (2002) *Användning av datorhjälpmedel - Praktiken släktforskning*;
Skövde:Högskolan i Skövde.

Socialbakers [www-dokument].

URL: <http://www.socialbakers.com/facebook-statistics/>.